

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 643/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Kansaneläkelaitoksen toiminnan lainmukaisuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Olli-Poika Parviaisen /vihr ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 643/2018 vp:

Miten hallitus aikoo varmistaa, että tässä tilanteessa perusteluissa kuvatus kaltaiset tilanteet eivät enää pääse toistumaan,

miksi hallitus luottaa valvonnassaan vahvasti ja ensisijaisesti viranomaisen omaan raportointiin ja näkemyksiin asiasta ja

aikooko hallitus vaatia Kansaneläkelaitokselta tarkempaa selvitystä siitä, minkälaisiin toimiin se aikoo ryhtyä parantaakseen toimintaansa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kysymyksessä on kyse eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen 20.12.2018 antamasta ratkaisusta (EOAK/7043/2017), joka koski Kelan menettelyä toimeentulotukea koskevassa asiassa. Ratkaisussa oli kyse kantelijan kilpirauhaslääkkeen korvaamisesta perustoimeentulotuen terveydenhuoltomenona. Kysymyksen kohteena on myös samaiseen eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisuun kohdistunut kirjallinen kysymys (KK 565/2018 vp) sekä sen johdosta 5.2.2019 antamani vastaus.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamies on antanut Kelalle vakavan huomautuksen sen menettelystä kantelijan lääkemenon korvaamista koskevassa asiassa. Apulaisoikeusasiamies on pyytänyt Kelta selvitystä 1.3.2019 mennessä siitä, mihin toimenpiteisiin Kela on ryhtynyt ratkaisun johdosta. Kantelija on tehnyt lääkemenoihin liittyvästä toimeentulotukipäätöksestä myös oikaisuvaatimuksen Kelan oikaisuvaatimuskeskukseen sekä tämän antaman kielteisen päätöksen jälkeen valituksen Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeus on tehnyt asiassa päätöksen 10.8.2018 kantelijan hyväksi, mutta sitä ei ole toistaiseksi pantu täytäntöön. Kela on hakenut päätöksestä valituslupaa korkeimmasta hallinto-oikeudesta.

Kuten kirjallisen kysymyksen KK 565/2018 vp johdosta antamassani vastauksessa jo totesin, Kela on eduskunnan valvonnassa oleva itsenäinen julkisoikeudellinen laitos, jolla on oma hallinto ja talous. Sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluu toimeentulotukitoiminnan yleinen johto, ohjaus ja kehittäminen. Ministeriö vastaa lainsäädännön valmistelusta ja sen kehittamisestä kokonaisuutena. Toimeentulotukilain kokonaisuuteen kuuluu perustoimeentulotuen lisäksi kuntien vastuulla oleva täydentävä ja ehkäisevä toimeentulotuki. Lisäksi monien toimeentulotuki-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 643/2018 vp

asiakkaiden tilanne kytkeytyy myös sosiaalihuollon palveluihin. Ministeriö vastaa lainsäädäntöön perustuvista yleisen tason linjauksista, mutta toimeentulotukilain soveltaminen ja toimeenpano kuuluvat perustoimeentulotuen osalta Kelalle.

Sosiaali- ja terveysministeriö ei voi ottaa kantaa yksittäisten tapausten ratkaisuihin ja niiden oikeellisuuteen. Ministeriö ei myöskään valvo Kelan toimintaa, vaan siitä vastaavat eduskunnan valitsemat Kelan valtuutetut. Lisäksi eduskunnan oikeusasiamies valvoo viranomaisten toiminnan laillisuutta ja kohdistaa valvontansa myös Kelaan.

Yksittäisten toimeentulotukipäätösten osalta hakija voi tehdä oikaisuvaatimuksen Kelan oikaisuvaatimuskeskukselle ja edelleen valittaa saamastaan päätöksestä hallinto-oikeuteen ja edelleen korkeimpaan hallinto-oikeuteen, mikäli se myöntää valittajalle valitusluvan. Lisäksi hakija voi tehdä asiansa käsittelystä kantelun eduskunnan oikeusasiamiehelle. Näitä kaikkia edellä mainittuja oikeusturvakeinoja hakija on käyttänyt ja asian ratkaisemiseksi prosessit sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa että eduskunnan oikeusasiamiehen kansliassa Kelan vastauksen osalta ovat vielä kesken.

Kuten kirjallisen kysymyksen KK 565/2018 vp johdosta antamassani vastauksessa jo totesin, sosiaali- ja terveysministeriö seuraa jatkuvasti eduskunnan oikeusasiamiehen ja hallinto-oikeuksien ratkaisukäytäntöjä toimeentulotukiasioissa. Erityisen seurannan kohteena ovat olleet terveydenhuoltomenojen huomioiminen toimentulotuessa. Eduskunnan apulaisoikeusasiamies antoi asiasta laajemman useaa eri kantelijaa koskevan ratkaisunsa 27.3.2018 (EOAK/6468/2017). Eduskunnan oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasiamiehen ratkaisut sitovat Kelaa ja myös ministeriö pitää niitä hyvin tärkeinä toimeentulotukilainsäädännön toimivuuden arvioinnissa ja kehittämisessä. Sosiaali- ja terveysministeriö antoi myös oman lausuntonsa eduskunnan oikeusasiamiehelle sen käsitellessään aiempaa 27.3.2018 antamaansa ratkaisua sekä ratkaisun jälkeen niistä toimenpiteistä, mitä ministeriö aikoo jatkossa tehdä lainsäädännön tämentämiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö on kartoittanut kehittämistarpeita, joita toimeentulotukilainsäädäntöön kohdistuu. Kuten kirjallisen kysymyksen KK 565/2018 vp johdosta antamassani vastauksessa aiemmin toin esiin, ministeriö on asettanut toimeentulotukiasioden oikeudellisen asiantuntijatyöryhmän, jonka toimikausi jatkuu vuoden 2019 loppuun. Työryhmässä on mukana myös eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian edustus. Työryhmässä tullaan käymään läpi myös toimeentulotukilain terveydenhuoltomenoja koskevaa sääntelyä.

Toimeentulotuki on yksilölliseen harkintaan perustuva viimesijainen taloudellinen tuki. Tästä seuraa, että jokainen perustoimeentulotukihakemus on käsiteltävä Kelassa yksilöllisesti asiakkaan kokonaistilanne huomioon ottaen. Sosiaali- ja terveysministeriö korostaa, että mitään lääke- tai hoitomuotoja ei voi etukäteen ja kategorisesti sulkea toimeentulotuesta korvattavien menojen ulkopuolelle. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisusta voi päätellä, että kantelijan asiassa Kelan toimeentulotukiasian käsittelystä on ollut vakavia puutteita. Kela on sosiaali- ja terveysministeriölle antamassaan lausunnossa todennut, että Kelassa suhtaudutaan vakavasti laillisuusvalvojien ratkaisuihin. Myös 20.12.2018 annettu päätös on käyty Kelassa huo-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 643/2018 vp

lellisesti läpi ja Kela tulee antamaan eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle 1.3.2019 mennessä selvityksen toimenpiteistä, joihin ratkaisu on Kelassa johtanut. Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisu sekä Kelan esittämät toimenpiteet tullaan käymään ministeriössä Kelan kanssa vielä läpi sekä otetaan lainsäädännön ja toimeentulotukitoiminnan jatkokehittämisessä huomioon.

Helsingissä 27.2.2019

Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko